

Европейски съюз

ПРОЕКТ “НПО – НАДЕЖДНИ ПАРТНЬОРИ ЗА РАЗВИТИЕ”

МОДЕЛ за партньорство между администрацията и НПО в сферата на образованието на деца от ромски произход

**Изработване, приемане и изпълнение на Общинска програма 2007 – 2011
за осигуряване на качествено образование на ромските деца от квартал “Изток” –
Кюстендил, чрез приобщаването им в училищата на града**

1. Сфера на приложение

Предлаганият модел е може да бъде успешно прилаган при разработването на общински стратегии за образование и интеграция на ученици от ромски произход.

2. Същност на модела

Преди началото на процеса ромските деца в община Кюстендил страдат от всички последствия на сегрегираното образование – ниско качество на образователния процес, отпадане от училище, затруднен достъп до смесени училища и съпътстващите трудности за интегрирането им в общността. Ромите в общината са концентрирани в Кюстендилския квартал „Изток”. Малък брой живеят в прилежащите села.

Училищата в общината преди началото на процеса са:

- Начални – 2, от които 1 в Кюстендил;
- Основни – 14, от които 8 в Кюстендил;
- Средни – 11, всички в Кюстендил.

През 2005 и 2006 близо 80% от ромските ученици в задължителна училищна възраст учат в училището в квартал „Изток”. Допълнителен проблем е изкуственото записване на деца от квартала в няколко селски училища с маломерни паралелки.

От 1999 години на територията на общината работи ромската неправителствена организация „Нево дром”. Нейният приоритет е достъпът на ромски деца до качествено образование. Организацията осъществява инициативи, свързани основно с:

- Осигуряване на транспорт за деца от ромски произход до смесени училища;
- Извънкласни форми на обучение и занимания – спорт, компютърни курсове, занималня за подготовка на уроци;
- Смесени летни лагери за най-добрите ученици;
- Осигуряване на учебници и учебни пособия;
- и много други.

За да бъдат устойчиви (не просто в строго организационен смисъл, а като цялостна полза за общността), резултатите от работата на организацията и нейните най-ефективни подходи трябва да бъдат разпознати и възприети от всички институции, свързани с решаването на проблема. Механизмът за това е *изработването, съгласуването и изпълнението* на адекватна общинска стратегия.

3. Резюме на модела (дефиниция, кратко описание)

Конструкцията на модела на пръв поглед е традиционна – включване на заинтересовани страни в работна група за изработването на общинска стратегия. Причините тази нередка практика да бъде предлагана като *модел* за успешно взаимодействие са следните:

- Синтезиране на опита на една местна НПО в *образованието и интеграцията на ромски деца*;
- Предварително проучване и съгласуване на позиции с *всички заинтересовани страни*;

- Включване на институции, които са най-близо до проблемите на *образованието*;
- Включване на институции, които са най-близо до проблемите на *децата*;
- Включване на институции, които са най-близо до проблемите на *интеграцията на малцинствата*;
- Включване на институции, които са най-близо до *проблемите на противообществени прояви на малолетни и пълнолетни*;
- Включване на висши представители на *местната власт*;
- Проучване и оползотворяване на специфичните *роли и ресурси на участниците* и представляваните от тях институции при изработването на стратегията.

Моделът е успешно приложен в община Кюстендил през 2006 - 2007. Процесът стартира през 2006 с шестмесечна подготвителна фаза. Същинската работа на групата трае 3 месеца. Стратегията е одобрена за периода 2007 - 2001, заедно с план за действие, и вече се изпълнява. Контролът по нейното изпълнение се осъществява от „Нево дром”.

4. Участници – конкретен принос

- **Директори на седем основни и средни училища - смесени.** Към дейността на работната група те допринасят с непосредствените си наблюдения върху проблемите на ромските деца в училище, динамиката на учебния процес, отношенията между ромските и българските деца, мотивацията на ромските деца да успяват в училище;
- **Представител на Регионалния инспекторат по образование.** Неговата роля е да осигури съответствието на стратегията с държавната образователна политика и съответните програми и разпоредби, както и да споделя опита на Министерството на образованието с други подобни инициативи;
- **Кметът на града.** Участието на кмета на града гарантира подкрепата на общинската администрация както за приемането на стратегията, така и за нейното бъдещо изпълнение;
- **Представител на отдела „Закрила на детето”.** Основният принос на този експерт е осигуряване на съответствие на отделните текстове от стратегията националните и местни политики за закриване на детето;
- **Представител на Комисията за борба с противообществени прояви на малолетни и пълнолетни.** Приносът на този участник е да анализира конкретните мерки на стратегията по отношение на тяхната практическа роля за превенция на детската престъпност;
- **Екипът на ромското сдружение „Нево Дром”.** Сдружението поема цялата координационна роля в процеса и предоставя своя институционален и експертен ресурс – няколкогодишен опит в програми и проекти, насочени към подобряване на образованието на ромски деца, анализ на успешни и неуспешни подходи, изчерпателна база от данни за брой ромски деца, училищна посещаемост, семейна среда, причини за отпадане от училище и т.н. Сдружението осигурява и нужната легитимност на начинанието пред ромската общност.

Допълнително, процесът на разработване на общинската стратегия се подкрепя от областния и общинския експерт по етнически и демографски въпроси, ромски лидер от общността, и двама общински съветници. Макар и не членове на работната група, техният публичен ангажимент към процеса и неговия продукт е силен стимул за

експертите. В чисто практически план, дейността на работната група се подпомага от общината - работните срещи се провеждат в сградата на отдел „Образование” в Кюстендил.

5. Стъпки (алгоритъм за прилагане на модела, принципи на работа и публичност при реализацията му.)

а. Подготвителна работа. За разлика от много граждански опити за сближаване на позициите по ключови обществени въпроси със съответните административни звена, предлаганият модел разчита на изключително интензивна подготвителна фаза, в която се обобщават най-успешните практики и подходи на организацията инициатор и се провеждат множество предварителни срещи с представители на всички заинтересовани страни. По време на срещите се поставят два фокуса:

- Запознаване с анализиранияте и обобщени резултати от дейността на „Нево дром”;
- Искане за единна и адекватна общинска стратегия в полза на общността, а не просто за дългосрочна подкрепа, която да осигури устойчивост на самото НПО.

При втората, по-трудна част, подходът на „Нево дром” се основава на четири основни ползи за страните, стоящи най-близо до процеса:

- Ромските деца и техните родители (качествено образование, перспективи за реализация, ускорена интеграция);
- Българските деца и техните родители (повишена толерантност, разбиране на „чужда” култура и традиции, по-задълбочено разбиране на общността и нейната динамика);
- Смесените училищата (повече ученици, възможност за обогатяване на учебния процес чрез включване в проекти и инициативи, финансирани извън техния бюджет);
- Общинската администрация (политическа устойчивост, повишени възможности за целево финансиране).

Периодът на предварителни срещи е изключително интензивен – за период от шест месеца се проведени над 150 индивидуални и групови разговори с деца, родители, служители в общинската администрация и др.

б. Сформиране на работната група. След успешната подготвителна фаза за членове на работната група са поканени представители на всички заинтересовани страни. Тъй като крайната цел на процеса е одобряването и изпълнението на общински стратегически документ, при избора на членове решаваща е тяхната способност да формулират, представят и ангажират мнението на съответните институции. Много от членовете на групата са участвали в предишни инициативи на „Нево дром”.

в. Същинска фаза – изработване на стратегията. Периодът на дейност на работната група е кратък – 3 месеца. Членовете ѝ заседават веднъж седмично. Подготовката и воденето на заседанията е ангажимент на „Нево дром”. Принципите на работа са следните:

- Всеки член на работната група определя какво би могъл да прави и какво не е във възможностите му;

- Всеки член на работната група предоставя за ползване наличните му информационни ресурси;
- На всяка среща се обсъждат конкретни, предварително подготвени предложения, които са аргументирани и подходящи за лесно доразвиване в отделни пунктове на бъдещата стратегия;
- Ангажиментът на членовете на работната група е не само за времетраенето на срещите, а за целия период на работа. За трите месеца почти ежедневно се провеждат допълнителни срещи между отделни членове на работната група;
- Отговорността за изписването на конкретните текстове на стратегията е на „Нево дром”, която ги представя периодично за одобрение.

В резултат работната група изготвя „Общинска програма 2007 – 2011 за осигуряване на качествено образование на ромските деца от квартал “Изток” – Кюстендил, чрез приобщаването им в училищата на града”.

г. Съгласуване на стратегията. Преди стратегията да бъде одобрена от Общинския съвет, тя е изпратена до Комисията по образование към Общината. На заседание на Комисията стратегията е представена и защитена от Председателя на „Нево дром”. Съгласуването на стратегията преминава сравнително лесно, тъй като Комисията е запозната с работата и опита на сдружението.

д. Приемане на стратегията от Общинския съвет. Както при Комисията по образование, Стратегията е представена и защитена от Председателя на сдружението. Въпреки негативно отношение на много общински съветници, стратегията се приема през лятото на 2007. Решаваща роля за това имат натрупаната критична маса от представители на заинтересованите общности и институции, които я подкрепят, и проведените индивидуални срещи на сдружението с всяка политическа партия, представена в Общинския съвет.

6. Практически резултати от прилагане на модела

Изпълнението на стратегията започва с началото на учебната 2007 – 2008 година. За целта е разработен План за действие, отново с участието на експерти на сдружение „Нево дром”. Контролът по изпълнението на стратегията се извършва от сдружението, което е и гарант за успеха ѝ пред ромската общност.

Отношението на смесените училища към ромските деца е силно променено. Училищата не просто приемат ромски ученици, а вече провеждат своите кампании вътре в ромската общност. Преодоляна е и традиционната заплаха пред изпълнението на всякакви стратегии – финансирането. Общината е заложила средства в своя бюджет за изпълнението на отделни компоненти (напр. транспорта на учениците, извънкласни дейности и др.). Финансирането на останалите се осигурява по конкретни проекти към Министерството на образованието и Центъра за интеграция на децата и учениците от етнически малцинства. Всички проекти на общината са в партньорство с училища и/или НПО.

7. Възможности за прилагане на модела (коментари, изводи, препоръки)

Моделът може да се прилага във всички общности, в които съществува проблемът на сегрегираното образование за деца от малцинствен произход. Необходимите условия са следните:

- Опитна и посветена гражданска организация, готова да сподели всички свои експертни ресурси;
- Включване на представители на всички заинтересовани общности и институции в изработването на стратегическия документ;
- Дълъг и интензивен подготвителен процес, в който да бъдат избегнати или дефинирани бъдещи конфликтни точки;
- Кратка, целенасочена и добре организирана фаза на изработване на стратегията, в която се търси едновременно съгласие по конкретните текстове и политически ангажимент от страна на представените институции към нейното бъдещо приемане и изпълнение.